

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

☐

PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

LISTOPAD
ROK 2006

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 24 strony (zadania 1 – 22). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza arkusza to test, część druga wymaga analizy materiałów źródłowych, a część trzecia napisania krótkiego wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Czynności zaplanuj tak, aby możliwe było rozwiązanie zadań z obu części arkusza w ciągu 180 minut.
4. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
8. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
50 punktów

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

CZĘŚĆ I**TEST SPRAWDZAJĄCY WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI USTALONE
W STANDARDACH WYMAGAŃ EGZAMINACYJNYCH Z HISTORII (20 punktów)****Zadanie 1. (1 pkt)**

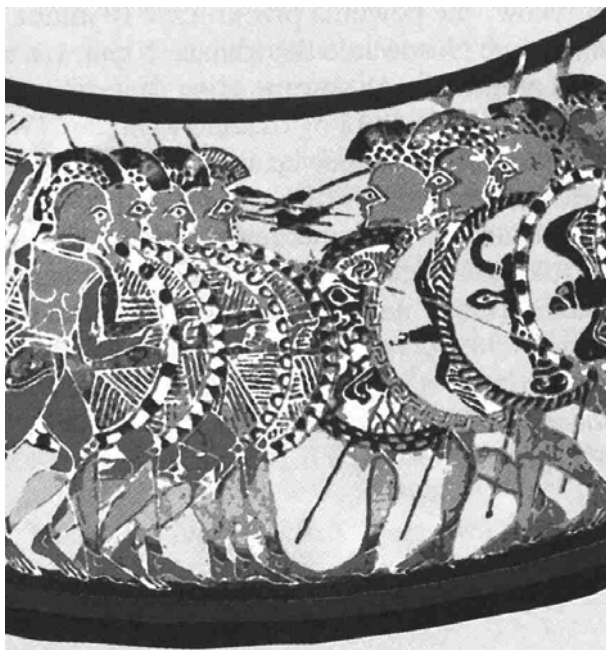
Przyporządkuj poniżej wymienione imiona bogów miejscom narodzin ich kultu. Wpisz odpowiedzi do tabeli.

Anubis, Isztar, Izyda, Marduk, Śiwa, Wisznu

Babilonia	
Egipt	
Indie	

Zadanie 2. (1 pkt)

Obejrzyj ilustrację przedstawiającą fragment greckiego malowidła wazowego z VII w. p.n.e. Następnie wykonaj polecenia A i B.

Źródło: M. Węcowski, *Starożytność klasyczna. Ćwiczenia źródłowe z historii dla szkół średnich*, t.1, Warszawa 1999, s. 202

A. Podaj nazwę ciężkozbrojnej piechoty przedstawionej na powyższym malowidle wazowym.

.....

B. Podaj nazwę szyku bojowego, jaki tworzą wojownicy przedstawieni na powyższym malowidle wazowym.

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

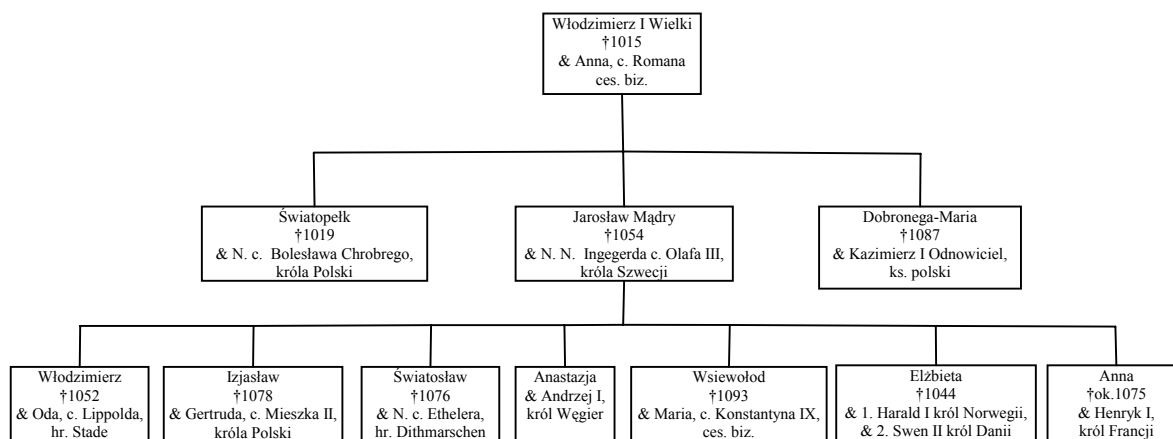
Poniżej wymieniono nazwy obiektów architektury greckiej i rzymskiej.
Wpisz je do odpowiednich rubryk tabeli.

Panteon, Propyleje, Łuk Tytusa, Erechtejon, Partenon, Koloseum

Architektura grecka	Architektura rzymska
A.	B.

Zadanie 4. (2 pkt)

Przeanalizuj fragment tablicy genealogicznej dynastii Rurykowiczów. Wykorzystując zawarte w niej informacje wykonaj polecenia A i B.

Źródło: opr. na podstawie B. Zientara, *Dawna Rosja. Despotyzm i demokracja*, Warszawa 1995, s. 22-23

A. Napisz, kim był Jarosław Mądry dla Gertrudy - córki Mieszka II, króla Polski.

.....

B. Podaj imiona Rurykowiczów, którzy weszli w związki małżeńskie z córkami władców bizantyjskiego kręgu kulturowego.

.....

.....

Zadanie 5. (1 pkt)

Poniżej zamieszczono fragmenty biografii postaci, których działania miały istotny wpływ na bieg historii. Rozpoznaj postaci i wpisz ich imiona do tabeli.

Fragment biografii	Postać
A. Frankijski władca z rodu Merowingów. Wybitny wódz i twórca potęgi Franków. Zjednoczył ich plemiona oraz podbił Galie. Przyjął chrzest i zapoczątkował chrystianizację Franków.	
B. Od 936 r. król niemiecki z dynastii saskiej. Interwencje w walki wewnętrzne Italii przyniosły mu godność cesarską. W 962 r. papież Jan XII koronował go na cesarza.	
C. Jeden z głównych autorów reformy Kościoła (od jego imienia pochodzi nazwa reformy). Od 1073 r. papież; z jego inicjatywy spisano <i>Dictatus papae</i> . Toczył walki z królem Henrykiem IV.	

Zadanie 6. (1 pkt)

Przeanalizuj treść zamieszczonej poniżej mapy i zaproponuj dla niej tytuł.

Uwaga: tytuł powinien zawierać określenie tematu i czasu.

Źródło: Atlas Historyczny dla klasy V-VI, Warszawa-Wrocław 1994, s. 11

Zadanie 7. (2 pkt)

Przeczytaj fragmenty ulotki propagandowej z pierwszej wolnej elekcji, które zawierają informacje o kandydatach do tronu polskiego. Wpisz imię odpowiedniej postaci pod cytowanym tekstem.

Stefan Batory, Iwan Groźny, Henryk Walezy, Jan Waza, Ernest Habsburg

Tekst 1.

Commoda (korzyści)

1. że zacny cesarski syn
2. że czeski język rozumie [...]
4. że ma być sto ślachciców (w) Wiedniu na nauce

Incommoda (szkody)

2. że z narodu niemieckiego nam zawsze przeciwnego
4. co się innym dzieje, to jest Węgrom, Ślązakom, Czechom, stałoby się to i Lechom

A.

Tekst 2.

Commoda (korzyści)

1. pokój dożywotni z nim samym
2. język rozumie

Incommoda (szkody)

2. morza byśmy przecie nie mieli, bo port narewski wielki jego klejnot
3. tyraństwo a okrucieństwo wrodzone
4. wolę swą uważa za prawo

B.

Tekst 3.

Commoda (korzyści)

3. musi nam być powolny przez dalekość przyjaciół swych [...]
7. sto ślachciców [...] w Paryżu na studiach i w wojsku ćwiczyć się będzie
8. pokój z Turkiem

Incommoda (szkody)

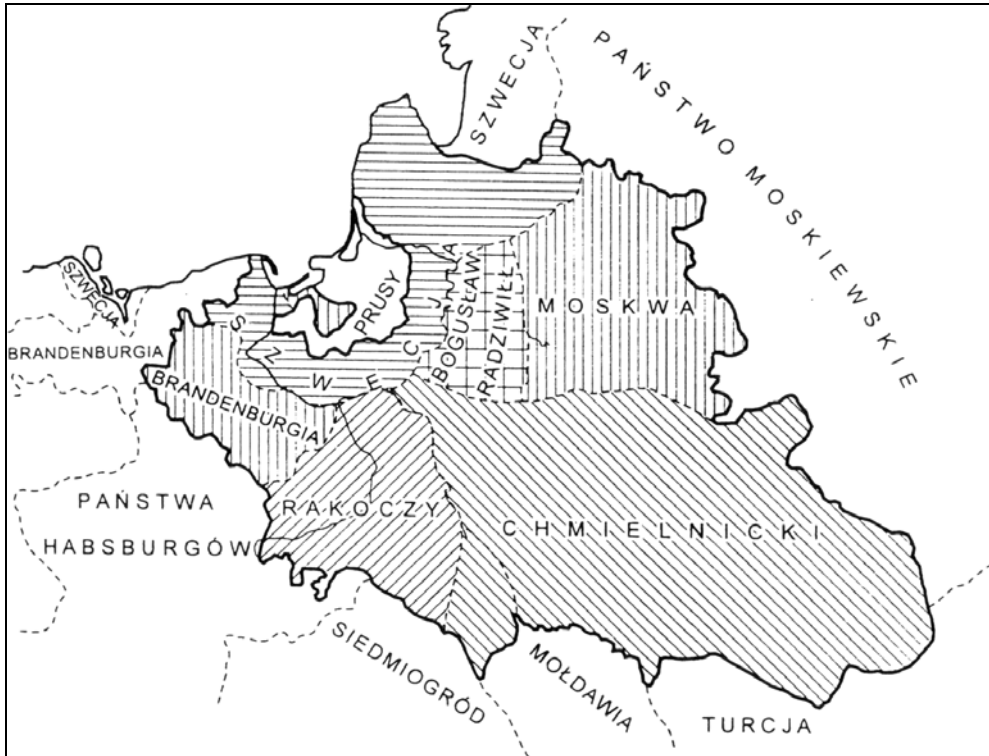
1. niepokój z Moskwą
2. język, ale łaciński i włoski umie, o polski jemu łatwo, gdy ujrzy, że mu go będzie potrzeba

C.

Źródło: *Wiek XVI-XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, opr. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999, s. 106-107

Zadanie 8. (1 pkt)

Nazwij wydarzenie, do którego odnosi się treść poniższej mapy.

Źródło: K. Baczkowski, *Projekty (...) w późnym średniowieczu i u początków doby nowożytnej*, Kraków 2001, s. 15

Zadanie 9. (2 pkt)

Poniżej zamieszczono fragment wiersza Jana Lechonia. Zanalizuj jego treść i wykonaj polecenia A i B.

*Kiedy wszystko struchlało z obawy Moskali,
On na progu się sali jako kłoda wali;
Z tą jedną myślą w głowie: „Ja wszystko ocalam”,
Rozdziera swe szaty, krzycząc: „Nie pozwalam!”
Sto ramion nieulekłego uchwyciło męża
I oszalał i umarł. Lecz to on zwycięża.
Bo parę lat zaledwie – jest to chwila prawie –
I oto się nad polem chwieje piórko pawie,
Hurmem chłopci z kosami biegną polną steczką
I nakryli armaty krakowską czapeczką.
I oto wszyscy naraz wzniesli wolne głowy,
Spójrz! Oto idą boso, lecz przez gaj laurowy.
Dłoń twarda, co pług dotąd prowadziła w polu,
Niesie sztandar wolności do bram Kapitolu,
I idą, idą nasi, bijąc w tarabany*

*I myśląc o swej Basi, w kraju zapłakanej.
Samotnik, który wtedy oszalał z rozpaczy,
Nie ujrzy ich, to prawda, ale cóż to znaczy?
Bo on odżył i wśród śnieżnych drzew szpaleru
To on wali bagnetem w wrota Belwederu,
I w ciemną noc styczniową wolność widzi jaśnie.
Ten człowiek z brwią krzaczastą – to przecież on właśnie!*

Źródło: Życiorysy historyczne, literackie i legendarne, pod red. Z. Stefanowskiej i J. Tazbira, Warszawa 1992, s. 193

A. Podaj imię i nazwisko postaci, o której mowa w pierwszych czterech wersach utworu.

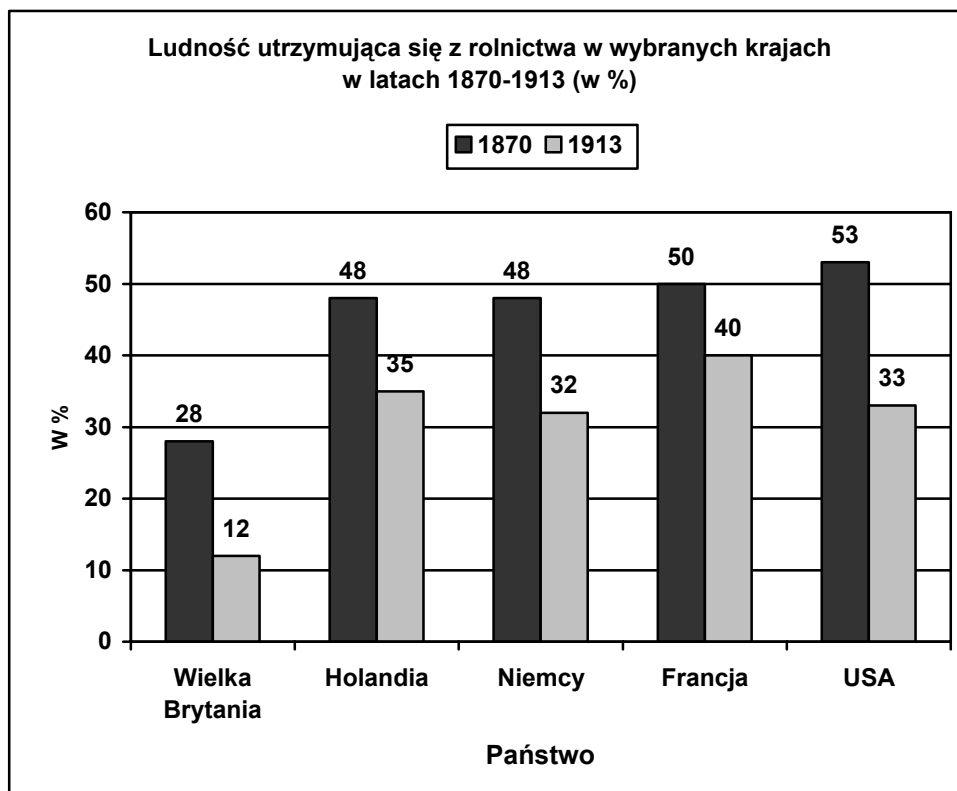
.....

B. Wymień nazwy powstań narodowych, które zostały wspomniane w wierszu.

.....

Zadanie 10. (1 pkt)

Dokonaj analizy danych z poniższego wykresu i wykonaj polecenia A, B i C.

Źródło: opr. na podst. J. Szpak, *Historia gospodarcza powszechna*, Warszawa 2003, s.170

A. Podaj nazwę państwa, które w 1913 r. miało najniższy odsetek ludności utrzymującej się z rolnictwa.

.....

B. Podaj nazwę państwa, w którym w latach 1870-1913 nastąpił największy spadek liczby ludności utrzymującej się z rolnictwa.

.....

C. Podaj nazwę państwa, w którym najwolniej dokonywały się zmiany w strukturze ekonomiczno-społecznej.

.....

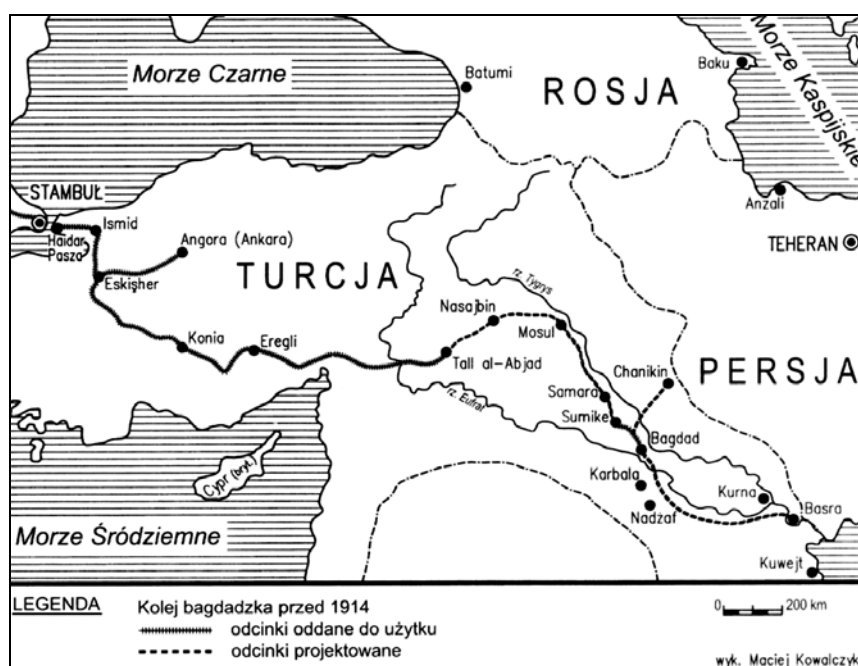
Zadanie 11. (2 pkt)

Zapoznaj się z dołączonymi do zadania źródłami. Następnie wykonaj polecenia A i B.

Źródła: [w:] P. Szlanta, *Pociągami do Bagdadu*, „Mówią wieki”, nr 530, Warszawa 2004, s. 33-34

Źródło 1.

Mapa: Bliski Wschód przed 1914 r.

Źródło 2.

Uwaga: Harun ar-Raszid – jeden z najslawniejszych władców muzułmańskich Wschodu z przełomu VIII i IX w.

Źródło 3.

Fragment książki niemieckiego publicysty Friedricha Naumanna *Asien*

Turcja [...] nadaje się do osadnictwa i po zmianie ustroju gospodarczego może znacznie zwiększyć swój popyt i podaż. [...] Z chęcią możemy przyjąć uzyskane produkty jako zapłatę za maszyny, tkaniny, artykuły luksusowe, gdyż wciąż potrzebujemy importu żyta, pszenicy, kawy, tytoniu i win południowych. [...] Jedyne za pomocą dróg i kolei żelaznej można zapoczątkować niemieckie zarządzanie w imperium osmańskim.

A. Na podstawie analizy źródeł 1. i 2. wymień dwa państwa europejskie, których wpływy polityczne i gospodarcze w tym regionie były zagrożone przez Niemcy budujące linię kolejową przedstawioną na mapie.

.....

B. Na podstawie źródła 3. wymień trzy cele ekonomiczne, które Niemcy chciały realizować w imperium osmańskim.

•

•

•

Zadanie 12. (1 pkt)

Podkreśl dokument, który doprowadził do umiędzynarodowienia sprawy polskiej podczas I wojny światowej.

- a) Odezwa do Polaków głównodowodzącego armii rosyjskiej, wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza, z 14 sierpnia 1914 r.
- b) Akt 5 listopada, wydany w imieniu cesarzy Niemiec i Austro-Węgier w 1916 r.
- c) Deklaracja Praw Narodów Rosji r. wydana 3/16 listopada 1917 r. przez Radę Komisarzy Ludowych
- d) Orędzie prezydenta T.W. Wilsona do Kongresu St. Zjednoczonych Ameryki Północnej z 8 stycznia 1918 r.

Zadanie 13. (1 pkt)

Ilustracje przedstawiają banknoty będące w obiegu na ziemiach polskich w XX wieku. Uporządkuj je chronologicznie. Wpisz cyfry od 1 do 4 w tabeli: banknot, który był w obiegu najwcześniej oznacz cyfrą 1, zaś kolejne cyframi 2, 3, 4.

A.

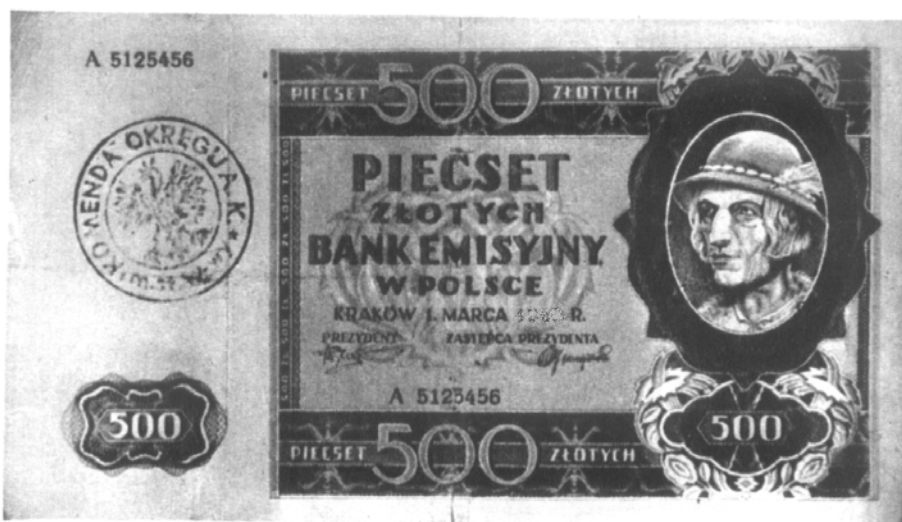
B.

C.

D.

Źródło: T. Kafkowski, *Tysiąc lat monety polskiej*, Kraków 1974, s. 402, 407, 427, 432

Banknot A	
Banknot B	
Banknot C	
Banknot D	

Zadanie 14. (2 pkt)

Przeanalizuj zamieszczoną poniżej ilustrację z okresu II wojny światowej i wykonaj polecenia A i B.

Źródła: H. Górská, E. Lipiński, *Z dziejów karykatury polskiej*, Warszawa 1977, s. 237

A. Podkreśl poprawną odpowiedź.

Rysunek jest komentarzem do sytuacji na ziemiach polskich

- a) wcielonych do III Rzeszy.
- b) wcielonych do ZSRR.
- c) wchodzących w skład Generalnego Gubernatorstwa.

B. Wyjaśnij, jakie zachowanie piętnuje ta karykatura.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (1 pkt)

Poniższe zdania (oznaczone A, B, C) odnoszą się do fotografii przedstawiających ważne wydarzenia z dziejów Polski po II wojnie światowej. Rozstrzygnij, czy są to stwierdzenia prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w odpowiednich rubrykach dopisz obok podanego zdania prawda lub fałsz.

1.

2.

3.

4.

Źródła: W. Roszkowski, *Półwiecze. Historia polityczna świata po 1945 roku*, t.10, Warszawa 2003, s. 114, 390;
M. Kallas, *Historia ustroju Polski*, Warszawa 2005, fot. 88;
Kronika ludzkości, Warszawa 1993, s. 1055

A. W powyższym zestawie fotografii jedna dokumentuje wydarzenie, które miało miejsce po 1980 roku.	
B. Fotografia nr 3 przedstawia wydarzenie chronologicznie pierwsze.	
C. Dwie fotografie dokumentują wydarzenia, których uczestnikiem był Lech Wałęsa.	

Temat: Władza i społeczeństwo – różne postacie władzy**CZĘŚĆ II****ZADANIA ZWIĄZANE Z ANALIZĄ ŹRÓDEŁ WIEDZY HISTORYCZNEJ****(10 punktów)**

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi (źródła A – E). Następnie odpowiedz na pytania zamieszczone w Arkuszu odpowiedzi (zadania 16 – 21).

Źródło A**Arystoteles, *Polityka***

[w:] Arystoteles, *Polityka*, przekład i opracowanie L. Piotrowicz, Warszawa 2002, s. 86 - 124

1. Ustrój i rząd oznaczają właściwie to samo. Rząd jest czynnikiem władającym w państwach, a jako taki z konieczności znajduje się w rękach albo jednostki, albo niewielkiej czy też i wielkiej liczby ludzi. Otóż kiedy te jednostki lub też niewielka ich grupa, czy w końcu i wielka ich liczba, władają ku ogólnemu pożytkowi, to takie ustroje są z konieczności właściwe; jeśli natomiast mają na względzie tylko własną korzyść czy jednostki, czy niewielkiej grupy, czy masy, są to zwyrodnienia. Bo albo nie powinno się członków takiego państwa nazywać obywatelami, albo winni oni uczestniczyć w korzyściach, jakie państwo zapewnia.
2. Tę postać jedynowładztwa, czyli monarchii, która ma na oku dobro ogólne, zwykliśmy nazywać królestwem, panowanie niewielu, a więc więcej niż jednego, zwiemy arystokracją, czy to dlatego że najlepsi władają, czy też ponieważ rządzą ku najlepszemu pożytkowi państwa i jego członków; kiedy zaś lud rządzi ku ogólnemu pożytkowi; używamy nazwy, która w szerszym znaczeniu określa wszystkie ustroje - politeja rządy obywateli.
4. Zwyrodnieniami wspomnianych ustrojów są: w stosunku do królestwa tyrania, w stosunku do arystokracji oligarchia, a w stosunku do politei demokracja. Tyrania jest bowiem jedynowładztwem dla korzyści panującej jednostki, oligarchia rządzi dla korzyści bogaczy, a demokracja dla korzyści ubogich; żadna z nich nie ma jednak na względzie dobra ogółu.

Źródło B**Wielka Karta Wolności (Magna Charta Libertatum) 1215 r.**

[w:] *Rozkwit średniowiecznego porządku w Europie, Teksty źródłowe nr 19*, opr. K. Dobrowolski, Kraków 1926, s. 4-5

39. Żaden wolny człowiek nie ma być pojmany ani uwięziony, albo wyrzucony z posiadłości, albo proskrybowany, ani wygnany lub innym sposobem pognębiony, i ani sami na niego nie wyruszymy, ani nikogo przeciw niemu nie wyślemy, jak tylko na podstawie legalnego wyroku równych jemu (...).

61. Gdy zaś dla Boga i dla naprawy królestwa naszego oraz aby lepiej uśmierzyć niezgodę powstałą między nami i baronami naszymi, uczyniliśmy te wszystkie powyższe ustępstwa z pragnieniem, aby one na wieki cieszyły się nienaruszalnością i silną trwałością przyznajemy im (*tj. baronom*) i dajemy następujące zabezpieczenie. Mianowicie baronowie wybiorą wedle swojej woli dwudziestu pięciu baronów z królestwa, którzy będą obowiązani wszystkimi swoimi siłami przestrzegać, pilnować i nakazywać przestrzeganie tego pokoju i wolności, jaki im przyznaliśmy i zatwierdziliśmy niniejszym dokumentem (...).

Źródło C

A. de Tocqueville, *O demokracji w Ameryce*

[w:] A. de Tocqueville, *O demokracji w Ameryce*, przekład M. Król, Warszawa 1976, s. 27-30, 35-36
Charles Alexis de Tocqueville (1805-1859) - francuski historyk i polityk

Spośród wszystkich nowych zjawisk, jakie przyciągnęły moją uwagę podczas pobytu w Stanach Zjednoczonych, najbardziej uderzyła mnie panująca tam powszechnie równość możliwości. (...) Myślałem wówczas o naszej półkuli i przyszło mi na myśl, że dostrzegam tu jakieś podobieństwo do obrazu, jaki ukazał mi Nowy Świat. (...) Odniosłem wrażenie, że ta sama demokracja, która zawładnęła społeczeństwami amerykańskimi, pospiesznie zmierza ku władzy w Europie. (...) Wielka rewolucja demokratyczna dokonuje się wśród nas. Wszyscy ją widzą, lecz nie wszyscy jednakowo oceniają. Jedni, uważając ją za zjawisko nowe, a przy tym przypadkowe, mają nadzieję, że będzie ją można jeszcze powstrzymać, dla innych natomiast jest ona nieodwracalna, ponieważ uważają ją za najbardziej ciągłą, najdawniejszą i najtrwalszą tendencję w historii. (...)

Jeżeli przyjrzymy się temu, co w każdym półwieczu, poczynwszy od XI stulecia, dzieje się we Francji, zauważymy niechybnie, że w porządku społecznym odbywa się podwójna rewolucja. Szlachcic schodzi na niższe szczeble drabiny społecznej, nieszlachcic po niej wstępuje (...). Każde półwiecze ich zbliża i niebawem się spotkają. Nie jest to osobliwością Francji. Gdziekolwiek skierujemy wzrok, zobaczymy, że ta sama rewolucja dokonuje się w całym świecie chrześcijańskim. (...) Stopniowy rozwój równych możliwości jest więc dziełem opatrnościowym. Jest powszechny, trwały i nieustannie wymyka się ludzkiej władzy. Służą mu wszystkie wydarzenia i wszyscy ludzie. (...)

Wydaje mi się rzeczą niewątpliwą, że wcześniej czy później osiągniemy, jak Amerykanie, prawie pełną równość możliwości. Nie wynika z tego wcale, że będziemy zmuszeni z podobnego układu społecznego wyciągnąć w przyszłości takie same konsekwencje polityczne, jakie wyciągnęli Amerykanie. Jestem daleki od myśli, że znaleźli oni jedyną formę rządów, jaka może być właściwa demokracji. (...)

Źródło D

Tabela. Wskaźniki liberalizacji w Europie (1791-1914) według Normana Daviesa

oprac. na podstawie: N. Davies, *Europa – rozprawa historyka z historią*, Kraków 1998, s. 1303

Kraj	Konstytucje	Powszechne prawo wyborcze dla mężczyzn (dla kobiet dane podano w nawiasach)	Równouprawnienie Żydów (zniesienie ograniczeń praw obywatelskich ludności żydowskiej)
Wielka Brytania	-	1884 (1928)	1871
Francja	1791, 1830, 1848, 1852, 1875	1848 (1944)	1791
Szwecja	1809	1909 (1919)	1838
Norwegia	1814	1898 (1912)	1851
Holandia	1814	1896 (1946)	1796
Belgia	1831	1893 (1948)	1831
Grecja	1844, 1864	(1952)	1830
Szwajcaria	1848	1848 (1971)	1866
Prusy	1850	1850 (w Niemczech 1919)	1812
Cesarstwo Niemieckie	1871	1871 (w Niemczech 1919)	1871

Źródło E**Francuski plakat z 1892 roku**

Litografia z 1892 r., ze zbiorów Bibliothèque Nationale w Paryżu

[w:] *Histoire 1re*, Paris 2003, s. 145**Napis na plakacie: „Obchody stulecia Republiki Francuskiej”**

ARKUSZ ODPOWIEDZI

na podstawie źródła A

Zadanie 16. (1 pkt)

Wymień ustroje, które, zdaniem Arystotelesa, są sprawiedliwe, a tym samym i właściwe oraz formy ustrojowe, które Arystoteles nazywa zwyrodniałymi.

Ustroje wg Arystotelesa sprawiedliwe (właściwe)	Ustroje wg Arystotelesa zwyrodniałe

na podstawie źródła B oraz wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 17. (2 pkt)

Wskaż podobieństwo i różnicę między postanowieniami Wielkiej Karty Wolności a przywilejem jedlneńsko-krakowskim (1430-1433).

Podobieństwo:

.....

.....

Różnica:

.....

.....

na podstawie źródła C

Zadanie 18. (2 pkt)

Wyjaśnij, co Tocqueville nazywa podwójną rewolucją.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 19. (1 pkt)

Nazwij proces społeczny, który Tocqueville charakteryzuje we wskazanym fragmencie.

.....

.....

na podstawie źródła D oraz wiedzy pozaźródłowej

Zadanie 20. (1 pkt)

Podane poniżej zdania odnoszą się do zestawienia w tabeli. Rozstrzygnij, czy są to informacje prawdziwe, czy fałszywe. W tabeli w odpowiednich rubrykach dopisz obok podanej informacji: prawda lub fałsz.

A. Powszechne prawo wyborcze dla mężczyzn we Francji przyniosła II Republika.	
B. Konstytucje z okresu Wiosny Ludów: francuska, szwajcarska i pruska wprowadzały w tych państwach republikańską formę rządów.	
C. Równouprawnienie Żydów w Belgii i Grecji zbiegło się z początkiem niepodległości tych państw.	

na podstawie źródła E

Zadanie 21. (3 pkt)

Wyjaśnij treść tego plakatu. Uwzględnij: zamieszczone daty, scenę pierwszoplanową (symboliczną) i sceny w tle.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS